

LA ESQUELLA

DE LA TORRATXA

PERIODICH SATÍRICH, HUMORÍSTICH, IL·LUSTRAT Y LITERARI.
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA.

2 CUARTOS CADA NÚMERO PER TOT ESPANYA

y 10 sentaus paper en l' isla de Cuba.
NUMEROS ATRASSATS 4 CUARTOS.

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, 20
BARCELONA.

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya 8 rals
Cuba y Puerto-Rico, 16.—Estranger, 18

RONDALLA.

L' historia que 'ls vaig á contar no es cap romanso, vá passar aquí á Barcelona en aquells temps que 'ls agutzils tenian més feyna qu' are: agafavan á tot bitxo vivent, feyan rondas com los municipals de nit, pero com aquestos, no s' entretenian en custodiar carretons per agafar gossos. En aquells temps á la nit tothom devia portarse 'l fanalet per anar pel carrer. Ab aixó hem adelantat un xich; avuy sols ne portan los carreters quan van ab lo carro.

La campana de l' iglesia de S. Pau tocá las déu, tothom ja era á jéure. Sols estava pels carrers a'gun embossat que las entrava de misteri los gossos que visitavan los recones d' escombreries y la ronda que feya la passada.

Los carrers estaban foscos y 'l cel núvol, las casas semblava que tenian una capa de negre y unas s' al-savan imponents en l' obscuritat y altres baixas semblavan arrupirse á son costat: los balcones tancats y barrats, y las finestras, las altas ab gelosias y las baixas ab reixa de ferro, tampoch eran obertas.

Un embossat fins al nas s' adelantá cap una casa, s' tragué un pito de la butxaca y bufá tocant á foch, sortint una noya á la finestra potser per enterarse d' hont era 'l foch per anar á buscar aygua; pero al veure al cavaller coneixent qu' era la senya, vá dir:

—Espérat, Manfredo, que acabi de fer las fregas al pare y baixó.

—No estich aquí per esperarme per las fregas del sogre; baixa que vol ploure y 'l lloguer del caball corre.

Se tancá la finestra y 's quedá 'l caballer esperant; pero veyent que tardava á sortir la dama del seu negoci y 's feya malbé 'ls talons de las botas picant, torná á tocá 'l pito, tant, que 'l sogre, que crech no era al llit y no estava per músicas, sorti á la finestra á veure qué passava, no sens' que sa filla l' estirés per las mà-nigas dibentli que l' ayre l' hi seria dolent pel reuma.

La demés gent del veynat, no 's doná la pena d' al-sarse del llit per veure que passava, pues en aquella época, qualsevol vehi, estava exposat á rebre per la cosa més minima.

—Minyó, ¿qu' hém de fer? cridá 'l pare de la noya dirigintse al embossat.

—Que burro soch, féu aquest tot baix, he despertat al gueto; pero afegí cridant per arreglar la cosa: Fiquéu-vos dintre que aixó no vá ab vos ó sinó per las vostras costellas que no 'os deixo un vidre sensé en la casa.

—No seréu caballer, sinó algun dependent llauer, quan aixís parléu, que un noble no s' entreté en amenassar á la gent, ni com un brivall amohina al veinat tocant lo pito.

—¿Que no soch caballer? Més que vos. ¿No coneixéu al comte Manfredo? jo soch.

—¿Déu, quina sospital! A pesar de ma prohibició 'm rondan la filla.

—Y bèn net.
—Esperéume y veurém si vos faig marxar ab la qua entre las camas.

—¿Qu' hém menjat fideus, sogre, que estéu de tant mal humor? Baixéu, que si vos mato, no podreu eutan-banarme la dona quan siga casat ab la vostra filla.

Y del dit 'l fet, baixá 'l vell ab la espasa á la mà y 'l comte Manfredo, tirant á terra la capa, desenvayna la seva y patantim patantim, n' amagá un pam en la freixura del gueto que caygué á terra com un sach de patatas, cridant: ¡Assessi, que'n menjarás pocas de sopas!

Mentres tant sa filla encenia un parell de culs de cirri del muliment á un S. Cristo y s' arrencava 'l pél del cap, qu' era una llástima.

—Bona l' hem feta Geroni, cridá 'l comte entrant en la casa del vell: per aquí 'm perdré... com un hom' no sab las tasqueras... Y topant per tot, arribá al quarto de la seva dama que posava oli á la llantia.

—¿Tú, Manfredo?

—Sí, titona.

—¿Y 'l pare?

—Per ara bé, descansa; mes no 'm vinguis ab cosas de familia, ja sabs que aborreixo la parentela.

—¿Manfredo, tú l' has mort!

—Ja veurás noya, estás per molts romansos, vina ab mi que es tart.

—¿Pare!

—¿Sévas! Vina, no somiquis que 'l temps passa.

Y agafantla, se l' emporta mitj morta y l' altre part viva, sortint al carrer y dirigintse dret al portal. Arribats que hi foren, en Manfredo, que s' entenia ab lo cabo de guardia, aquest l' hi obrí 'l portal, l' hi doná en cambi mitja pela y montant los dos en un caball que tenia lligat en un recò, se las guillaren á tot drap.

—¿Ahont aném? preguntá la dama?

—A la torre del oncle, ahont podrém passar uns quants dias dantnos la gran vidassa, y que si no m' enganyo podrém culir cargols en arivanthi, perque 's prepara pluja.

—Oy qu' es vritat, que 'm fán mal los ulls de poll.

Durant aquest temps lo cel s' enfosqui més; al lluny ja se sentian 'ls trons y algun qu' altre llampech virolat, que s' havia escapat de la colla, ratllava de tant en tant l' espay com si 'l cel fos un rascador de caps de mistos y 'ls llamps mistos del Globo de Valencia.

Comensá á ploure cayent unas gotas com truitas (no á la francesa, de las altres) semblava que l' aygua la davan per mort de Déu, los trons aixordavan las orellas y 'ls llampechs s' atrapavan. L' atmósfera estava carregada de electricitat que pareixia que á can Dal-mau s' havia trasladat á la falda de Monjuich.

Lo caball corria qu' era un gust y la dama plorava qu' era un fástich pensant ab son pare; lo caballer recordava 'l dolor reumátich del sogre que tomant la pluja devia semblá una penca de bacallá en remull y s' escriuixia al pensar ab la maledicció que l' hi havia enjagat á tall d' amenssa.

Y 'l caball corria, corria y la tempestat no minbava 'l mar, enrogit pels llampechs, estava fet una furia y 'l guerrero dugas, per no poder deteni 'l caball, que per la gran corredissa que havia fet tenia set y 's tirava al mar per béure.

De prompte una colla de llampechs com aquells de teatro caygue prop d' ells, com si desde 'l cel jugues-sin á veure qui 'ls enserlava y 'ls trons ressonaren terribles semblant á las riallas del sogre que desde l' infern se trencava de riure al veure la seva venjansa completa.....

Desde llavors per 'llá l Morrot en las nits de tem-pesta se senten uns crits com si la parella estés encar' allí y 'ls hi fessin mal las costellas de la cayguda: y 'l mar que 'ls guarda en sas entranyas los puja á la superficie per ensenyarlos, com si fossen reliquias de Santa Llucia, ó com si volgués fer la competencia, ensenyant fenómenos ó peixos estranys, á las barracas de la plassa de Catalunya.

NOY DE LA TUYAS.

TEATRO CATALA.

JUDITH DE WELP, DE D. ANGEL GUIMERÁ.

Guimerá es un poeta de fibra, l' altre dia ho deyam. Havia guanyat joyas en los Jochs Florals, alcansant lo titol de Mestre en Gay Saber; no havia encare la seva musa trepitjat las taulas, sinó en familia. De la tragedia *Gala Placidia* vá donarse 'n una representació per convit en lo Teatro Principal. Sa nova obra *Judith de Welp*, vá representarse també per amichs del autor, en un teatro de Canet de Mar, alcansant un éxit extraordinari.

Una cinquantena de companys van tras'adarse á aquella pintoresca vila, per representar ó veure la tragedia de 'n Guimerá. Joseph Blanch vá deixar per un dia 'ls seus malalts, y representá 'l paper de Compte Bernart; en Toda, que acabava de arribar del seu consulat de Shangay (Xina) tenia fam de representar en catalá y s' encarregá del paper de Carles lo Calvo; en Joseph Ixart féu de trovador. Los papers restants estavan confiats á altres amichs del autor, y per fer las cosas se contractaren dugas damas; una d' ellas recordo qu' era la Pi.

Entre 'ls expedicionaris hi havia en Frederich Soler, que participant del entusiasme general, obrí las taulas del Teatro Romea á la tragedia de 'n Guimerá, acte que l' honra y pel qual l' hi tributo un noble aplauso.

Lo públich de Barcelona, es no obstant moit diferent del de Canet de Mar. A fora sol haverli més bona fé que á ciutat. Representar una tragedia, té poca cosa de particular; pero quan aquesta es obra de un poeta que no transigeix ab los gustos del públich, que no

ESQUELLOTS.

¡Cóm cambian las cosas del mon!
L' endemà de fer lo discurs de despedida als prínceps de Baviera, quan las patillas de D. Francisco portavan trassas de creixeli quatre pams més, tot d' un plegat, los venedors de diaris surten al carrer cridant: «¡La caida del gobierno, dos quartos!» y D. Francisco pert lo mon de vista, fá una tentina y cau... para no volver á levantarse.

* * *
«Ved lo que el mundo decia viendo el feretro pasar:

En Cabot:—Mestre, ¿y la herencia?
En Casas:—Tant hi va 'l rey com lo papa.
En Michel:—¡Qui l' hi havia de dir!
Un socio del cassino:—S' ha acabat lo bróquil.
Un dístero:—S' ha acabat la grava.

* * *
Pero la frasse més bona vá ser la de 'n Fontrodona.

En Fontrodona se trobava al Circo del Liceo, quan vá saber que havia caygut lo ministeri... y per consegüent que havia de caure D. Francisco.
Tot d' un plegat pren lo sombrero y cap á la porta falta gent.
—¿Ahont vá, D. Ignasi, tant depressa?
—M' arribo á casa, á respallarme 'ls pantalons.

Está á punt de disóldres l' Ajuntament de la grava.
Crit sacramental:
—Ha mort l' Ajuntament de la grava ¡visca l' Ajuntament del arrós!

—L' Ajuntament conservador vá ser disólt per l' Ajuntament fusionista.
—L' Ajuntament fusionista será disólt per l' Ajuntament conservador.
Un punxa sárrias socio del cassino:
—¡Aixó es un tort!
Un conservador:
—Sí, es en Tort y Martorell.

* * *
—Pero que 'ns tréguin de la casa gran será una iniquitat ¿qu' hem fet nosaltres? ¿de qué se 'ns acusa? exclamava un manso de la majoria.
—Prengui paciencia y diga: ¿qué havia fet l' anterior Ajuntament? ¿de qué se 'l acusava?
—Per aixó mateix, que una vegada disólt los nostres varen tirar terra sobre l' assumpto.
—¿Terra? Donchs miri: nosaltres serém més generosos: nosaltres no hi tirarem terra; pero hi tirarem grava.

Han declarat cesant al Sr. Cordero, oficial del govern civil.
¡Pobret!
L' han sacrificat com un anyell.

Sembla que un catalá ha trobat un remey contra la filoxera.
Y que s' están fent experiments en unas vinyas del mitj-dia de Fransá.
Gran gloria será per Catalunya, si aquests experiments donan resultats.
Pero, per Déu, que no digan que 'l sabbat es qui vá més mal calsat. Vinga á Barcelona l' autor del invent y apliqui 'l remey á la vinya municipal.

Ja tenim governador nou.
Un governador que s' ha dirigit al públich ab una alocució de tres ratllas escassas.
No m' desagrada.
Home de pocas paraulas, acostuma á ser home de molts fets.

* * *
Si vol quedar b³, tèn un camí ben obert. Lo camí que seguia en Gil Mestre. Tranquilat al home pacífich; pau al home polítich, guerra oberta contra 'ls criminals.
Lo Sr. Gil Mestre deixa un recort honrat y un bon exemple.

Lo director de la Mosca roja es á la presó.
Lo dibuixant de la Mosca roja es á la presó.
L' administrador de la Mosca roja, no es á la presó; pero 'l buscan.
Tant si la payella está en mans dels esquerrans, com si está en mans dels conservadors, tractantse de la premsa ja se sab:
No s' escapa una mosca.

Un fumador de Arévalo á dintre de una cajetilla va trobarhi... ¿qué dirian?

Una arrecada ab un diamant.
Are no s' aficionin á comprar cajetillas, que aixó de l' arrecada no succeheix sino una vegada á la vida. Casi b³ es un miracle.
Un altre vegada 'l mateix fumador es capás de trobarhi una cigarrera que anirá á reclamarli l' arrecada.

L' escena passa á Moravia, pais en lo qual acaba de establirse 'l giro.
Se presenta una noya jove y maca ensenyant un mandat per cobra' una petita suma.
L' empleat, després de llegir:
—Diuhén aquí que l' hi enyian tres florins y mil petons. ¿Vol cobrar desseguida?
—Vaya, es clar, diu la nena.
Y l' empleat després d' entregarli 'ls tres florins l' hi fá 'ls mil petons sense perdonarni ni un.
Reflexió de un cessant de correus:
—Aqui 's perden las cartas; allá ni un petó. Si sabia que 'm volian me 'n anava á Moravia.

Cullit al vol: al Principal:
—¿Qué 't sembla l' Agar?
—Que si fós més guapa, 'm faria agareno.

S' anuncia la reaparició de la Bomba.
¡Misteris de la política! Los mascles se tornan famelias.
Quan son al poder lo Bomba.
Quan son á la oposició la Bomba.

—¿Qué diuhén, que 'ls conservadors tractan de impedir á tota costa, que 'l celebre Fontrodona torni á formar part del Ajuntament?
—¡Oh ingratitut!
—Desdenyar al home de més pés del partit conservador!
—Si jo fos de D. Ignaci 'm faria demagogo.

EPÍGRAMAS.

S' acostuma á dir d' antich que per dugas perdius dos: me sembla qu' es disbarat, que sent dos son massa poch: jo trobo que han de ser tres: las dugas perdius y jo.

—¿A qué ve aquest capellá?
—A ajudarte á b³ mo'ir.
—Donchs ja se 'n pot etorná.
—Lo que hauria de veni á ajudarme á ben curá.

R. ARÚS Y ARDERIU.

A la Bolsa hi ha hagut molts alts y baixos... y moltas victimas.
¡Quants noms á la pissarra!
L' alsa ha produhit moltas caygudas.

* * *
—Escena:
—Miri, D. Mariano: ha fugit lo seu caixer enduhent-seli...
—¿La caixa?
—No, la senyora.
—¡Cristol quin susto m' havia dat!

QUÉNTOS.

Deya un soldat aragonés:
—El sargento, aunque *semos* del mismo pueblo, no hace otra que *castigarme* porque llevo las orejas sucias.
Y la seva ninyera l' hi deya:
—Toma, ¿y porqué no te las lavas?
—¡Otra! ¿Había de salirse con la suya?

Un metje després de visitar á un malalt, crida apart á un nebot, probable heréu de aquell:
—Jove, l' hi diu, estich en lo cas de prevenirlo que está á punt de perdre al seu oncle.
Lo nebot ab molta sanch freda:
—Senyor Doctor, quan vosté vulga.

Passa pèl carrer un subjecte que tèn unas camas molt llargas, y diu un críticón:
—¡Vaya un atreviment, anar pèl carrer dessorre de aquestas camas.

Entre dos escritors:
—Jo ho tinch per sistema: no firmo may res de lo qu' escrich.
—Donchs jo, al revés, firmo lo qu' escrich, y devedadas fins lo qu' escriuhén los altres.

TRENCA-CAPS.

XARADAS.

I.
—Hu-dos-tres segona-dos la Prima-dos-terça-quarta dos-tres-quatre ab un senyor al portal de aquella casa?
—Sembla que no puga ser tant luxu sent tot mentida: si no poden menjar dos des que ha quebrat son dos-primá!
—Mira, 's despedeix l' estrofa y l' hi ván al quarta-hu-tres.
—Ha anat mal lo comers lleit y are fá un altre comers.

PEP DEL SIL.

II.
Passant per un hu-dugas quan á dos-tres anava, vareig trobar un hu que una total portava.

UN TONTO.

SINONIMIA.

—Total la tot, carcamal! deya un amo á un fadrí seu, en lo poble de Total, que total prop de Manlléu.

J. M. F. DE PETITS.

LOGOGRIFO NUMÉRICH.

1 2 3 4 5 —Opera.
3 2 4 5 —Ciutat.
3 2 4 —Licor.
4 5 —Membre del cos.
4 —Consonant.
1 2 —Negació.
4 5 3 —Part del globo.
4 2 3 5 —Vila catalana.
3 5 4 2 1 —Nom propi

DOS LIBERALS.

TRENCA-CLOSCAS.

CALOR.
Formar ab aquestas llettras lo nom de una ciutat d' Espanya.

CIUTADÁ PIRANDÓ.

CONVERSA.

—Vols venir Tomás?
—No 'u sé, aixó segons.
—Segons que?
—Segons ahont vajas Veyam, ahont vas?
—Tots dos ho hém dit.

CROSPIS.

ROMBO.

Sustituir los punts ab llettras que llegidas vertical y horizontalment, digan: 1.ª ratlla, una consonant —Segona: una part del cos humá. —Tercera: Una vila catalana. —Quarta: Un nom propi. —Quinta: Una lletra.

T. SIMPÁTICH.

GEROGLIFICH.

×
+ + +
|
A I L
|

PRAT, RIBET Y DOBA.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- XARADA 1.ª —Ca-si-no.
- Id. 2.ª —Se-ra-fi-na.
- ANAGRAMA. —Comas-Cosma-Mosca.
- PROBLEMA ARITMÉTICH. —232792560.
- TRENCA-CLOSCAS. —Raimundo
- LOGOGRIFO NUMÉRICH. —Marcelo.
- ROMBO. —
M
N A S
M A N E L
S E T
L
- GEROGLIFICH. —Per promesas un sastre.

REFRANS PER ACTIVA Y PER PASIVA.

De las riallas venen las plorallas.

De las plorallas venen las riallas.